

Az értékfeltárás haszna és értelme*

Kedves vendégeink! Néhány gondolatot arról szeretnék önöknek mondani, hogy a Művelődési Intézet számára miért is fontos az értékfeltárás.

Én hosszú ideig dolgoztam Pápán, 25 évet töltöttem egy művelődési központban, és három éve dolgozom a módszertanban, és azt tudom önöknek mondani, hogy egy népművelő, művelődésszervező, közösségi művelődéssel foglalkozó szakember számára az értékfeltárással kapcsolatos tevékenység egy óriási lehetőség.

Ennek a jogszabályi háttérét részben a hungarikumtörvény adja, részben pedig az a CXL-es törvény, amely a közművelődési alapszolgáltatások körében megemlíti az értékfeltárás tevékenységét. Tehát a települési önkormányzatok számára ez is egy lehetőségként állt a közművelődési alapszolgáltatások biztosítása érdekében. Azonban nekünk nem a jogszabályok miatt fontos ez a tevékenység, én azt gondolom, hogy mindazok, akik közösségekkel foglalkoznak, azok nagyon jól tisztában vannak azzal, hogy egy közösség számára mindig az a legfontosabb, hogy találjanak maguknak egy olyan célt, egy olyan értelmes tevékenységet, amelynek érdekében valamilyen tenni tudnak. És ez a közösségek dinamikáját tekintve bizony időnként elveszhet, ez a közös cél.

Az értékfeltárás, a települési hagyományok gondozása, az ezzel kapcsolatos tevékenységek sora egy új lehetőséget, egy új célt adhat a közösségek számára, vagy akár új közösségek alakítását jelentheti sok-sok településen.

Manapság, amikor küzdünk azzal, hogy a fiatalok nagyon gyakran elhagyják a települést, külföldre vagy akár csak az ország másik végébe költöznek, hiszen menni kell a munka után, menni kell a boldogulás után, akkor szülőként, közösségben dolgozó emberként mindannyiunk számára fontos, hogy a

fiatalok kötődjenek a saját településükhöz, kötődjenek a hagyományainkhoz. Tudják, hogy honnan indultak – bárhova is veti őket az élet, mindig legyen egy kötődésük. És ebben nagyon sokat segíthet az értékfeltárás.

Azt is tudjuk jól – önök közül sokan beszéltek is erről –, hogy mindez a munka nem akkor kezdődött, amikor a hungarikumtörvény életbe lépett. Ez a munka több évtizedes. Egyesületek, szakemberek, sok-sok ember foglalkozik, foglalkozott régóta azzal, hogy a települési hagyományokat feltér-

* A II. Veszprém Megyei Értékünnepen, 2017. november 24-én, Alsóörsön elhangzott előadás.

képezze, megőrizze, kiadványokat jelentessen meg. Most az a nagy szerencse ért bennünket, hogy a hungarikumtörvénnyel, és most már a kulturális szaktörvénnyel is egy jogszabályi keret teremtődött ehhez a munkához, megerősítést nyert, ez a fajta tevékenység újrapozícionálódhatott.

Az is egy nagy előnye az értéktáraknak, és abban is nagyon sok lehetőségünk van, hogy azok az események, azok a programok, azok a közösségi kezdeményezések, kiállítások, amelyek a településen sorra kerülnek, azok egyfajta értékalapú megközelítést nyerhetnek ezáltal. Hiszen, ha egy település úgy gondolja, hogy a falunapja mellett vagy akár helyett, ahova a kötelező sztárvendégeket kell minden település polgármesterének meghívnia, hogyha el akarja nyerni a helyiek jóindulatát, szóval, hogyha emellett vagy akár ehelyett az kerül a középpontba, ami a település valódi értéke, a közösségei, mindazok a hagyományok, szokások, amelyek náluk kialakultak, és amelyeket újraéleszt egy település, akkor meg fogja tapasztalni az a település vagy településvezető, hogy ezek lesznek a valódi közösségi élmények. Hiszen egy falunapon egy sztárocskát meghallgatunk, és

tíz perc múlva el is felejtjük. De amikor azt látjuk, hogy a település polgármester asszonya egy táncbemutató részeseként jelenik meg a színpadon a közösséggel együtt vagy egy népdalkör eléneklí azokat a népdalokat, melyek ott azon a településen különös jelentőséggel bírnak, hát arra bizony hónapok vagy évek múltán is emlékezni fog a település, és valódi közösségi összetartóerő lehet.

Nekünk Veszprém megyében nagyon nagy szerencsénk van egymással, én azt hiszem, hogy ez a mai alkalom is megerősíthet bennünket ebben, hiszen itt jóval a hungarikumtörvény életbelépése előtt szakemberek, közösségek gondolkodtak azon, vidékfejlesztők, közművelődési szakemberek, civilszervezeti vezetők, hogy hogy is lehetne az értéktárak tevékenységében elindulni, hogy is lehetne mindezt jól végezni. És természetesen mindezekből, ebből az évek óta tartó építkezésből alakult ki az a nagyon gazdag értékőrző munka, amely most a megyét jellemzi. Szakemberekkel, civil szervezetekkel, intézményekkel, önkormányzatokkal és nagyon sok jogyorkorlattal, módszertannal, amelynek a híre most már nemcsak a megyében, de a megyén túl is terjed.

És hát nem utolsó sorban engedjék azért meg nekem, ha már én kaptam most a szót, hogy ezzel kapcsolatban megemlítssem a megyei irodánk tevékenységét is. Hiszen kolléganóm, Mihalcsik Márta, aki a mai nap lelke, szervezője, hosszú évek óta végzi ezt a tevékenységet az irodában, és neki is köszönhető az, hogy ma itt ülhetünk, és hogy egy ilyen folyamat részesei lehetünk.

Hogy hol is van nekünk feladatunk, a megyei iroda miben tud önöknek, az értéktárakkal foglalkozóknak segíteni. Tudunk segíteni abban, hogy a települési értéktárbizottságok létrejöhessenek. Vagy ha már létrejöttek, akkor tudunk abban segíteni, hogy hogyan tudják a munkájukat úgy végezni, hogy az minél inkább közösségi aktivitást generáljon. Tudunk segíteni abban, hogy különböző mintaprogramokat, jógyakorlatokat tudunk közzétenni. A mai alkalom ezt is szolgálja. Tudunk abban segíteni, hogy mindazok, akik ezzel foglalkoznak, minél jobban megismerjék egymást. Erős és széles hálózati erő alakuljon ki a megyében vagy akár azon túl is, hiszen ma is vannak itt vendégeink a régió másik megyéjéből vagy határon túlról is. Csak biztatni tudom önöket arra, hogy minél több kapcsolat szövdjön önök között.

Azt hiszem, hogy talán az egyik legnagyobb kihívásunk az az a feladat, vagy az a tevékenység, hogy hogyan tudjuk a közösségi művelődéssel foglalkozó szakemberek – legyenek ők akár intézmények dolgozói, akár önkormányzatok vagy civil szervezetek dolgozói – figyelmét ráirányítani erre a tevékenységre.

Egy népművelő, művelődésszervező számára fontos azt látni, hogy nem abban merül ki az értéktárak, hogy berendezünk egy falumúzeumot, és ott kiállítjuk az értékeinket, hanem mindazokat a lehetőségeket, amelyeket az előb-

biekben elmondtam, egy ügyes népművelő, művelődésszervező a saját településén nagyon jól ki tudja aknázni. Azonban ezen a téren, ebben a munkában még azt hiszem, hogy nagyon sok feladatunk van.

És a fiatalok bevonása. Ugye abban mindannyian egyetértünk, és erről is sok szó esett ma már, hogy anélkül, hogy a fiatalok érdeklődését felkeltenénk az értéktárás iránt, nem sok jövője lehet ennek a folyamatnak, hiszen ha őket nem sikerül megnyerni, akkor néhány év múlva azok, akik már hosszú ideje foglalkoznak ezzel a tevékenységgel, és elfáradnak, nem tudják kinek átadni a munkájuk eredményét.

2013 óta az iroda nagyon sok olyan programot szervezett, amelyekben mindezeket a célokat igyekeztünk elérni. Települési értéknappokat szervezünk – mind a mai napig is –, legutoljára Békáson, illetve Malomsokon jártunk értéknappokkal. Szeretjük a helyiek aktivitását elvárni az értéknappokon. Nemcsak előadót viszünk, hanem

a helyiek bemutatkozását is kérjük, mi az, amit ők fontosnak tartanak a településen. Hungarikum klubot szerveztünk azok számára, akik már haladó szinten foglalkoznak az értéktárással. Illetve sok-sok műhelymunkát kulturális közfoglalkoztatott kollégáink számára, hiszen azt gondoljuk, hogy ők, akik a megye közel 130 településén segítik a helyi közösségek munkáját, nagyon jó helyzetben vannak, tudnak a települési értéktárással foglalkozni. Fontos tehát, hogy ők is megismerjék, miben áll ez a tevékenység. És büszkék vagyunk a megyei értékünnepre, amelyet, mint ahogy már arról szó esett, tavaly együttműködésben elindítottunk. Szeretnénk, ha ebből hagyományt tudnánk teremteni. Nagyon örülünk annak, hogy idén egy másik helyszínen, itt Alsóörsön méltó körülmények közé kerülhetett ez az esemény. Reméljük, jövőre is sikerül alkalmas helyszínt találni.

És az ifjúsági értékör hálózat bővítése, erősítése, segítése az idei év egyik központi szakmai feladata

számunkra is. Sok-sok partnerrel dolgozunk együtt, de mint ahogy már korábban erről szó esett, a Pannon Térség Fejlődéséért Alapítvány dr. Horváth Zsolttal, és a KÖSZI, Bazsó Gabival és Hoffner Tibivel talán a legfontosabb partnereink ebben a munkában. Mindamelllett számos települési önkormányzattal, értéktárbizottsággal, civil szervezettel, szakemberrel állunk kapcsolatban.

Az eredményeket büszkén foglalja össze az ember egy ilyen nagy ívű tevékenység végén. Mint ahogy már ezt is hallhatták, 217 településből Veszprém megyében már száz helyen alakult meg települési értéktárbizottság. Számos kiadvány, esemény, kiállítás, közösségi kezdeményezés indult az eltelt évek alatt. Sok-sok nyertes pályázatról tudunk, amelyek sikeres projekteket öltöttek testet. És mi is hozzájárultunk mindezekhez a folyamatokhoz, hiszen több olyan mintaprogramot szervezett a Művelődési Intézet is, amelyek felhívták az értéktárás fontosságára a

figyelmet, és azt is megmutatták, hogy mindezt hogy lehet a mindennapokban működtetni. Ilyen volt például az „Újra öltünk és örökítünk” hímző körök újraindítását célzó programunk, vagy a Kapunyitogató program, amely kistelepüléseken valósult meg.

Az eredményeinket összegezve elmondhatjuk, hogy Veszprém megye a hungarikumozgalom egyik erős bástyája. Nagyon büszkék vagyunk arra, hogy itt a megyében ennyien foglalkoznak az értéktartással, és ilyen minőségben foglalkoznak ezzel a munkával. És mi szeretnénk is, hogyha a későbbiekben is egyre inkább erre helyeződne a hangsúly. Nagyon büszkék vagyunk arra, hogy sok helyen alakult meg értéktárbizott-

ság, és sok-sok esemény és kiadvány és program zajlik. De azt gondolom, hogy a mennyiség mellett a minőségi fejlesztésre is hangsúlyt kell helyeznünk, hiszen a települési értéktárbizottságok részéről is sok-sok olyan megkeresést kapunk, sok-sok olyan kérdést kapunk, amely egyre inkább ezt firtatja, mi is az a minőség, amely fontos lehet

a települések számára, hogyan is lehet az értéktartásban ezt megtartani. Szeretnénk ugyanakkor azt is elérni, hogy ha a megyében mind a megyei értékek száma, mind pedig azoknak a hungarikumoknak vagy nemzeti értékeknek a száma gyarapodna, amelyek veszprémi kötődésűek. Veszprém megyének egyetlen hungarikuma van jelenleg, ez a Herendi porcelán. Szeretnénk, hogyha ez gyarapodna, ezért mi is mindent meg fogunk tenni.

És ami még nagyon izgalmas, és számunkra is kihívást jelent, de azt hiszem, a települések számára is fontos végiggondolni, hogy ha valamely hagyományt, kézműves portékát, egy kiváló helyi ember tudását helyi értéké nyilvánítanak, akkor hogyan is lehet abból akár gazdaságfejlesztési céllal is elindulni, hogy lehet azt elérni – és vannak erre jogyakorlatok, jó példák már –, hogy a helyi értékeink önfenntartóvá válhassanak, hogy azokat úgy tudjuk megtartani, hogy a kézműves portéka megvásárolható legyen az adott településen, hogy az a fesztivál vagy az az esemény, amit szervezünk, az hasznot is hozzon a település számára. Szóval, hogy mindezt a gazdaságfejlesztési tevékenységet hogyan lehet érték alapon elindítani. És azt hiszem, a megyében erre is vannak jó példáink, ezeknek a jogyakorlatnak az átadására, ennek a továbbgondolására biztatnák majd mindenkit. Ebben a fejlesztő folyamatban mi is szeretnénk részt venni.

Köszönöm szépen a figyelmüket.

BALOGHNÉ URACS MARIANNA 30 éve dolgozik a közművelődésben, ebből 24 évet Pápán, a Jókai Mór Művelődési Központban töltött művelődésszervezőként, szakmai csoportvezetőként, majd igazgatóként. Szakmai munkája során legszívesebben színházi előadások szervezésével, a színházi nevelés és a drámapedagógia lehetőségeivel foglalkozott. Részt vett a Pápai járás szervezeteit összefogó Civil Háló Szövetség, valamint egy civil információs iroda létrehozásában és működtetésében, pályázatok elkészítésében és megvalósításában. Jelenleg a Pápai Művelődéstörténeli Társaság elnökeként is tevékenykedik, segítve a járás településeinek értéktartását, értékalapú együttműködéseit. 2015 januárjától a Nemzeti Művelődési Intézet Veszprém Megyei Irodájában dolgozott területi koordinátorként, majd 2017 januárja óta az NMI Művelődési Intézet Nkft. Észak-Dunántúli Központ vezetője.